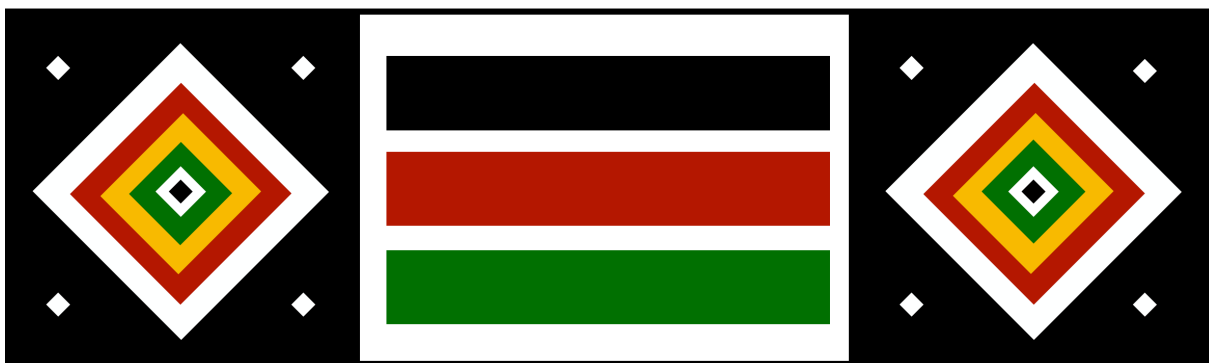

Billedkunst, 1.-2. og 3.-5. klasse
Omfang: 2-4 lektioner

Turkana-folkets farver og mønstre

Traditionelt bærer kvinderne hos Turkana-folket farverige perlekæder i mange lag. Der er også masser af mønstre på smykker og tøj.

I denne opgave skal eleverne se på billeder af Turkana-stammen og på den baggrund lave deres egne mønstersamlinger. I kommer til at arbejde med farvecirklen, komplementærfarver og komplementærkontrast.

Opgaven kan differentieres, så den kan bruges til både indskoling og mellemtrin.

Inspiration til læringsmål

- Eleverne skal lære, hvad der er karakteristisk ved et mønster.
- Eleverne skal lære at genkende og bruge komplementærfarver.
- Eleverne skal kunne aflæse og reproducere mønstre.

Inspiration til tegn på læring

- Eleverne kan forklare principperne bag et mønster.
- Eleverne kan genkende og anvende deres viden om farvecirklen.
- Eleverne kan forklare begreberne primærfarver, sekundærfarver og komplementærfarver.
- Eleverne kan aflæse og reproducere mønstre.

Kompetencer og målpar

Kompetenceområder	Kompetencemål	Færdigheds- og vidensmål
Billedkunst efter 3. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Tegning og grafik 2: Eleven kan tegne helheder og detaljer ud fra iagttagelsen / Eleven har viden om iagttagelses- og tegnemetoder
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Maleri og collage 1: Eleven kan male ud fra idéer og oplevelser / Eleven har viden om farveblanding samt anvendelse af enkle teknikker og redskaber
Billedanalyse	Eleven kan samtale om egne og andres billeder	Billedkomposition 1+2: Eleven kan samtale om billeders opbygning og indhold / Eleven har viden om billedopbygning, enkle fagord og begreber
Billedkunst efter 6. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering	Maleri og collage 2: Eleven kan anvende farvernes virkemidler / Eleven har viden om farvelære
Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering	Tegning og grafik 2: Eleven kan anvende forskellige tegneteknikker og materialer / Eleven har viden om forskellige tegneteknikker og materialer
Billedanalyse	Eleven kan analysere og vurdere billeders anvendelse inden for forskellige kultur- og fagområder	Billedkomposition 2: Eleven kan analysere farvers virkning i billeder / Eleven har viden om farvers formelle og symbolske betydning i en kulturel kontekst

Opgave:

Opgavearket består af flere aktiviteter:

Opgave 14 A:

- Introduktion til farvecirklen (med bilag: Lærerark – Farvecirklen)
- Bland selv farver i farvecirklen (med Elevark – Brug farvecirklen)

Opgave 14 B:

- Introduktion til mønstre (med bilag: Lærerark – Turkanamønstre)
- Tegn eller farvelæg selv mønstre (med Elevark – Farvelæg mønstre plus Elevark, Tegn selv-mønstre)

Opgave 14 C:

- Lav et landskab med Turkana-kvinder (med bilag: Elevark – Dragt-skabeloner)

Opgave 14 A:

Arbejd med farvecirklen og komplementærfarverne

Introduktion til farvecirklen

Først skal eleverne have grundlæggende viden om farvecirklen.

1.-2. klasse:

Komplementærfarverne og kontraster introduceres som farver, der hører sammen som par, og som man kan bruge, hvis man vil opnå en ekstra markant og dynamisk virkning i et billede.

Komplementærfarverne kan vises som par eller i farvecirklen, men der er ikke en forventning om, at eleverne kan bruge farvecirklen.

Rød / grøn		Blå / orange
		
Gul / lilla		Hvid / sort
		

3.-5. klasse:

Introducér eleverne til begreberne:

- Primærfarver
- Sekundærfarver
- Komplementærfarver
- Komplementærkontrast

På de bagerste sider i denne opgave finder du et bilag (Lærerark – farvecirklen) med gode illustrationer af begreberne, som du evt. kan bruge til at vise i klassen, når I taler om de forskellige begreber.

NB: Hvad så med farveblinde?

Du kan evt. også fortælle om, at nogle mennesker er farveblinde. Det er faktisk særdeles almindeligt – det gælder næsten 1 ud af hver 20 danskere.

Ordet er ret misvisende. De farveblinde har ikke dårlige øjne, og de kan også sagtens se farver. De ser bare nogle farver svagere, end andre mennesker gør.

Nogle af de farveblinde har sværere ved at se grønne nuancer – eller opfatter færre af dem end andre. For andre farveblinde er det de røde nuancer, de ser færre af. Det er uhyre sjældent at have vanskeligheder med de blå nuancer.

Man kan sagtens være lidt farveblind, uden rigtigt selv at lægge mærke til det. Måske opdager man det først, hvis man får taget en særlig test.

Elev-opgave: Bland selv farver i farvecirklen

Lad eleverne prøve selv at farve farvecirklen i elevarket med primærfarver og sekundærfarver, og lad dem selv blande sekundærfarverne.

Du skal bruge til hver elev:

- Et print af farvecirklen (brug bilaget: Elevark – farvecirklen). Gerne printet på et stykke rigtigt tegnepapir eller et andet kraftigt stykke papir, der egner sig til akvarel.
- Evt. et stykke tegne-/akvarelpapir – hvis du kun kan printe farvecirklen på almindeligt kopipapir.
- De tre primærfarver i akvarelfarver (evt. Caran d’Ache Neocolor II vandopløselige vokspastelfarver i koboltblå, karminrød, gul. Men andre akvarelfarver er også fint).
- Pensel og vand.

Sådan gør I:

1. Eleverne får kun udleveret de tre primærfarver.
2. De maler først de tre primærfarver ind i cirklen.
3. Dernæst maler de sekundærfarverne ved at blande de tre primærfarver.
4. Hvis du har printet farvecirklen på tegnepapir eller andet akvarelegnet papir, maler eleverne direkte oven på printet. Ellers skal de bare bruge printet som rettesnor og male en tilsvarende farvecirkel på et ark godt papir ved siden af. Årsagen er, at almindeligt kopipapir ikke suger godt nok – så det er svært at blande de våde farver på det.

Opgave 14 B:

Arbejd med mønstre inspireret af Turkana

Introduktion til mønstre

Tag en fælles samtale i klassen om, hvad et mønster helt grundlæggende er – og hvordan mønstre er bygget op:

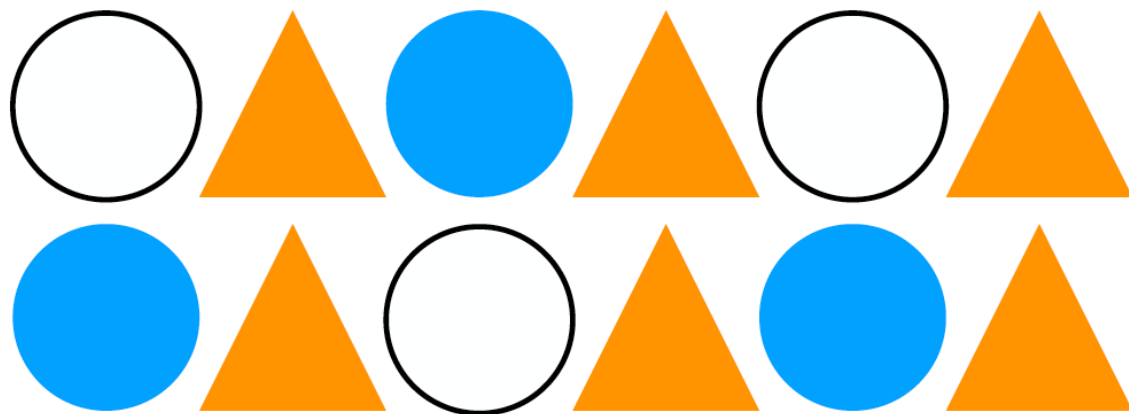
- Et mønster er et system af former, linjer, farver og lignende, der gentager sig på en systematisk måde.
- Man kan finde mønstre i naturen og menneskeskabte mønstre.
- Der kan også være mønstre i tal, når de gentager sig på en bestemt måde.
- Et geometrisk mønster er opbygget af geometriske figurer og former. En geometrisk figur er f.eks. en trekant. De mønstre, vi møder i denne opgave, er netop opbygget af geometriske figurer og former.

Samme mønster, men en variation i farven:

Samme mønster med endnu en variation:

Elevopgave: Tegn eller farvelæg selv mønstre

(1.-2. og 3.-5 klasse)

Tal sammen om Turkanamønstre:

Brug fotografierne af Turkana-stammens kvinder til en samtale om farver og mønstre. Du finder fotografierne på lærerarkene bagerst i dette opgaveark. Print lærerarkene med fotografierne ud til eleverne – eller vis dem på storskærmen.

Tal for eksempel om:

- Find primærfarver i fotografierne.
- Find sæt af komplementærfarver i fotografierne.
- Find mønstre i kvindernes perlearbejde.

Farvelæg mønstre

1.-2. klasse

Det skal du bruge til hver elev:

- Et print af bilaget 'Elevark, farvelæg mønstre' (NB: Der er to sider med mønstre).
- Farver – f.eks. farveblyanter eller tuscher.

Sådan gør I:

- I skal farvelægge mønstrene.
- I hvert mønster skal I bruge mindst et sæt af komplementærfarver (rød + grøn eller gul + lilla eller blå + orange) – samt evt. sort og hvid.

Tegn mønstre

3.-5 klasse

Det skal du bruge til hver elev:

- Et print af bilaget 'Elevark, tegn mønstre'.
- Farver – f.eks. farveblyanter eller tuscher.

Sådan gør I:

- I skal se på billederne af Turkana-kvindernes klædedragter – evt. i små grupper.
- I skal finde mindst tre forskellige mønstre på kvindernes perlesmykker.
- Så skal I udvælge mindst tre mønstre, tegne dem ind i skabelonen og farvelægge dem.

Det skal I bruge til hver elev:

- Et print på kraftigt papir af de tre skabeloner af dragter (Elevark, Dragt-skabeloner)
- Akvarelpapir
- Akvarelkridt, gerne Neocolor 2 fra Caran d'Ache
- Tuscher
- Vand
- Pensel
- Saks
- Limstift
- Blyant

Sådan gør I:

1.

Læg papiret på den lange led og farv den nederste halvdel jordfarvet og den øverste halvdel himmelblåt. Her skal I farve direkte på papiret med farvestifterne – og gerne blande mere end én nuance af brune eller blå farver.

2.

Opløs nu akvarelfarven på papiret forsigtigt ved at stryge over det med en våd pensel.

Nu mikses farverne sammen til flader, og de skal ikke ende med at være ensfarvede, men netop få et smukt spil i nuancerne.

Men horisontlinjen mellem den brune jord og den blå himmel er flot at beholde helt skarp, så den skal man undlade at pensle på.

Husk også at rense penslen i vand, når I skifter fra fladen med himmelfarver til fladen med jordfarver.

3.

Klip de tre dragtskabeloner ud og tegn grundlinjer ind til det mønster, I vil have på de tre dragter. Det er flot, hvis hver af dragterne får sit eget mønster – det har dragterne i Turkana også for det meste. Brug en blyant til at tegne mønsteret – så er det nemt at rette og viske ud, indtil det er lige, som I vil have det.

4.

Tegn nu mønsteret på alle tre dragter op med en sort tusch – og farv mønsteret med tuscher i de farver, I synes er flottest. Tænk på, hvilke farver I synes er flotte sammen – og om I vil skabe stærke kontraster nogle steder med kontrastfarver lige ved siden af hinanden.

5.

Når I har tegnet mønstre på alle tre kjoler og farvelagt dem, så øv jer på et stykke kladde-papir i at tegne personer på billedet – altså tegne hoved, arme og ben, der passer i størrelsen til dragterne.

6.

Læg nu de tre dragter op på landskabet – og vurder, hvor I gerne vil have de tre personer til at stå på det færdige billede.

Tegn så med en ganske let streg omridset af hver dragt ind på den malede baggrund.

Tegn så hoveder, arme og ben ind på den malede landskabs-baggrund.

7.

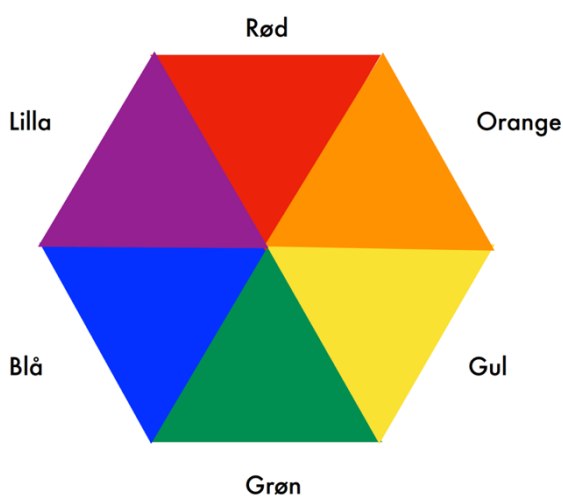
Lim til sidst de tre dragter på, og billedet er færdigt.

Lærerark – Farvecirklen

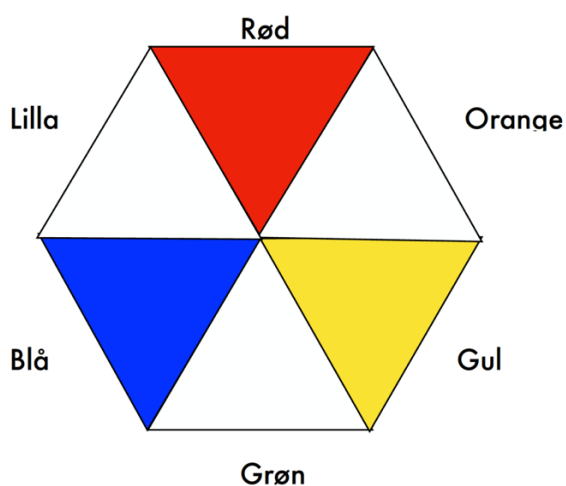
Hele farvecirklen:

- Primærfarver: rød, blå, gul.
- Sekundærfarver: farver, der blandes af de tre primærfarver.
- Komplementærfarver: Farver over for hinanden i cirklen.

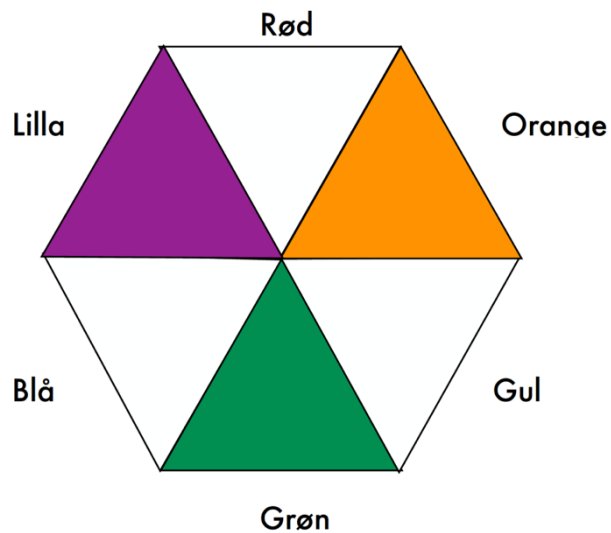
Primærfarverne:

- Primærfarver er de tre grundfarver i farvecirklen, de kan ikke blandes af andre farver.

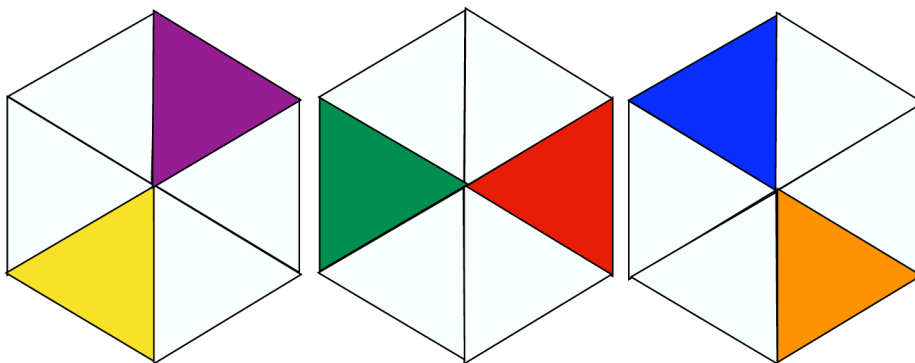
Sekundærfarverne:

- Sekundærfarverne er de farver, man får ved at blande to primærfarver med hinanden, f.eks. *blå + gul = grøn*.

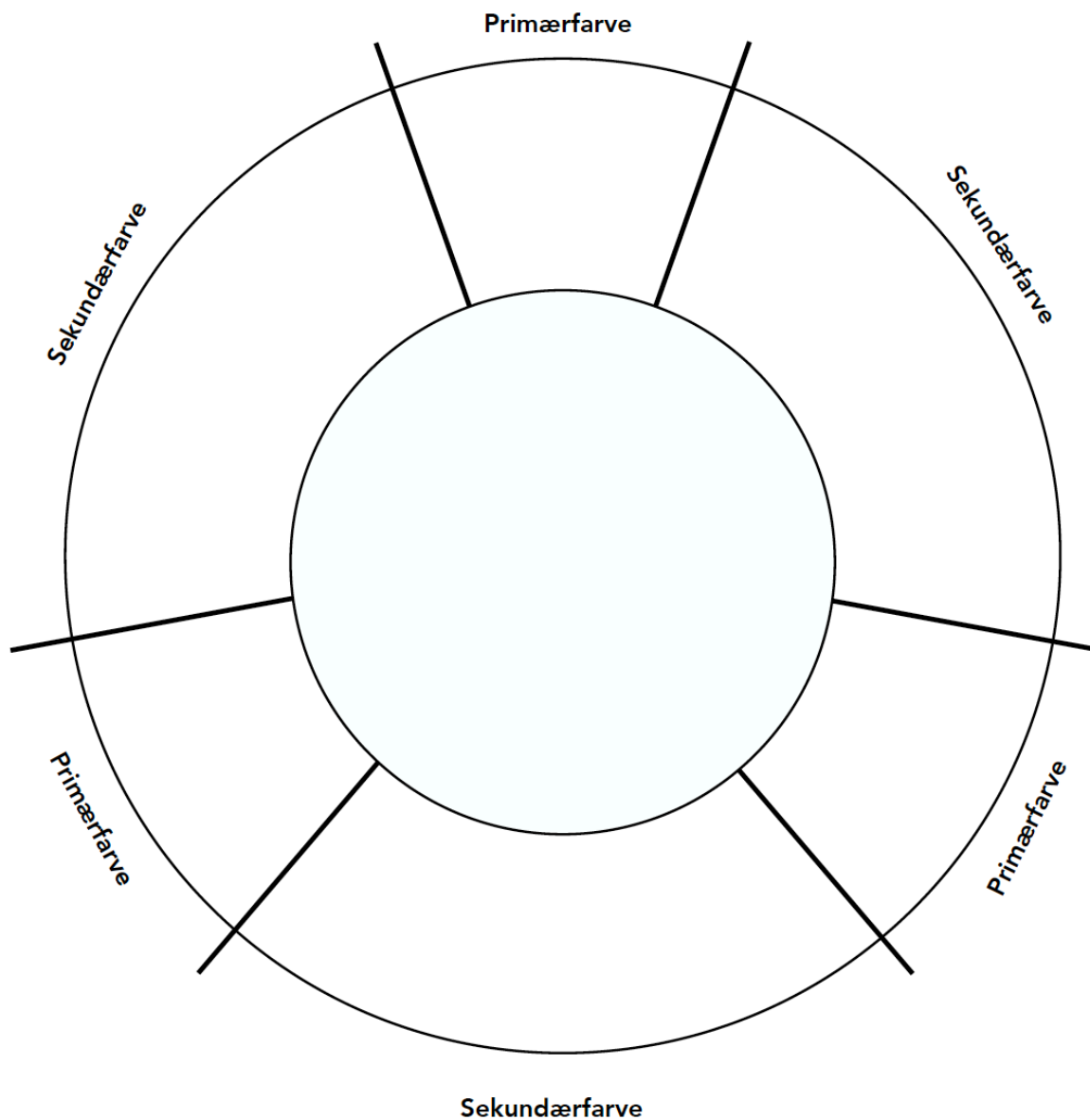

Komplementærfarverne:

- Komplementærfarverne er de farver, der ligger overfor hinanden i farvecirklen.
- To komplementærfarver danner en farvekontrast.
- Kontrasten er en farveforskel, som øjet opfatter som særligt kraftig.

Brug farvecirklen

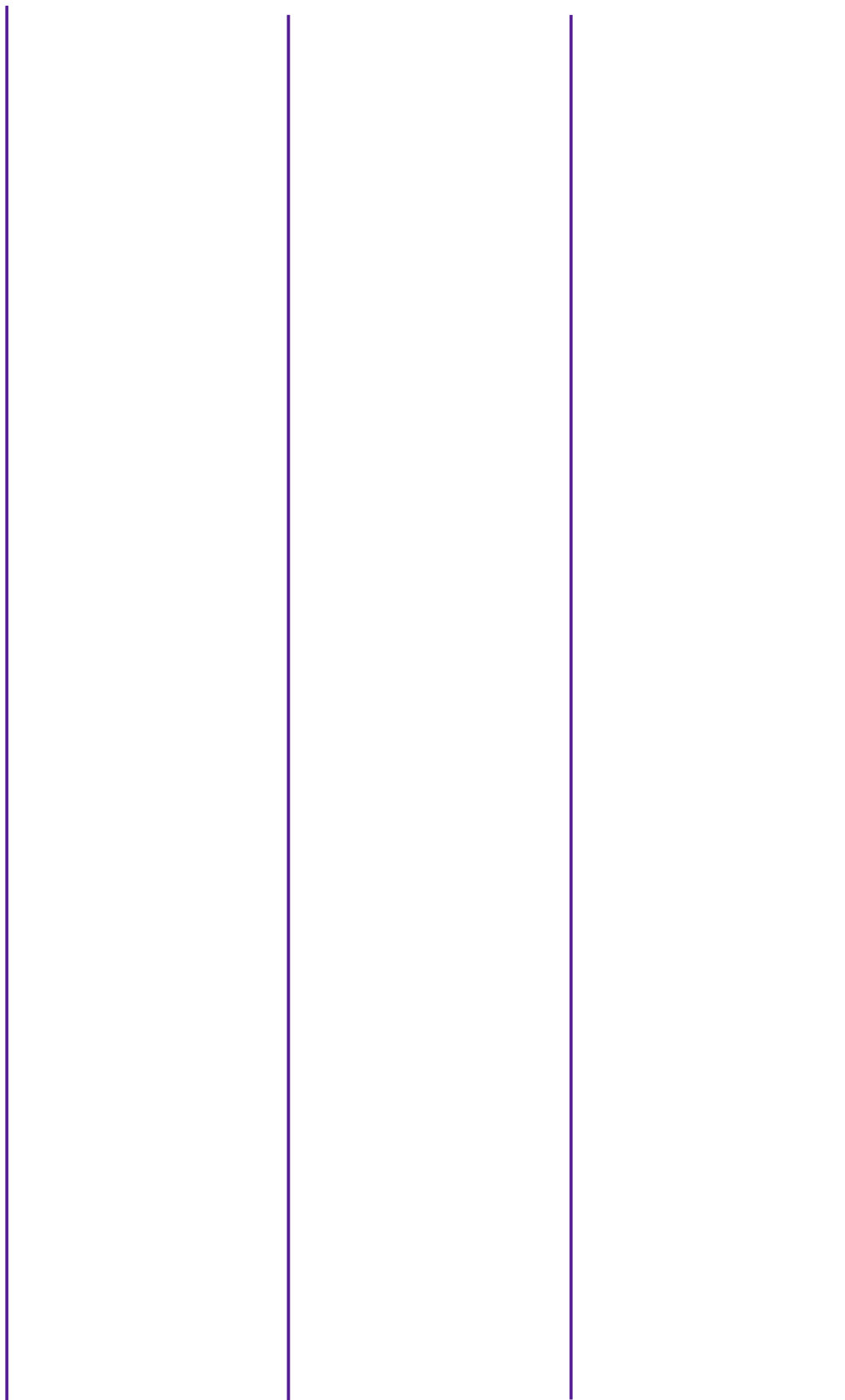

Lærerark – Turkana-mønstre

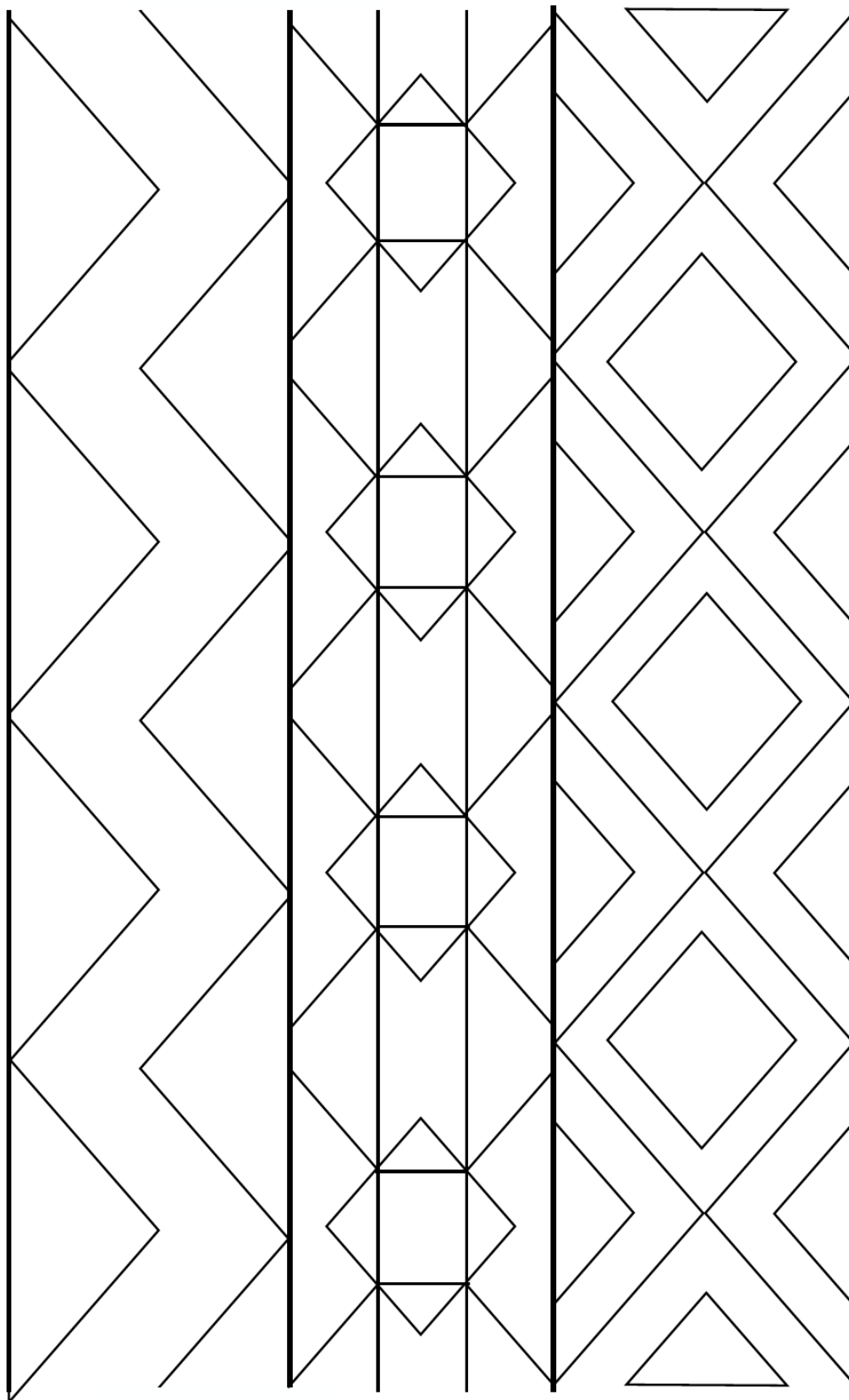

Tegn selv mønstre

Four vertical lines are drawn across the page, creating four equal-width columns for drawing patterns.

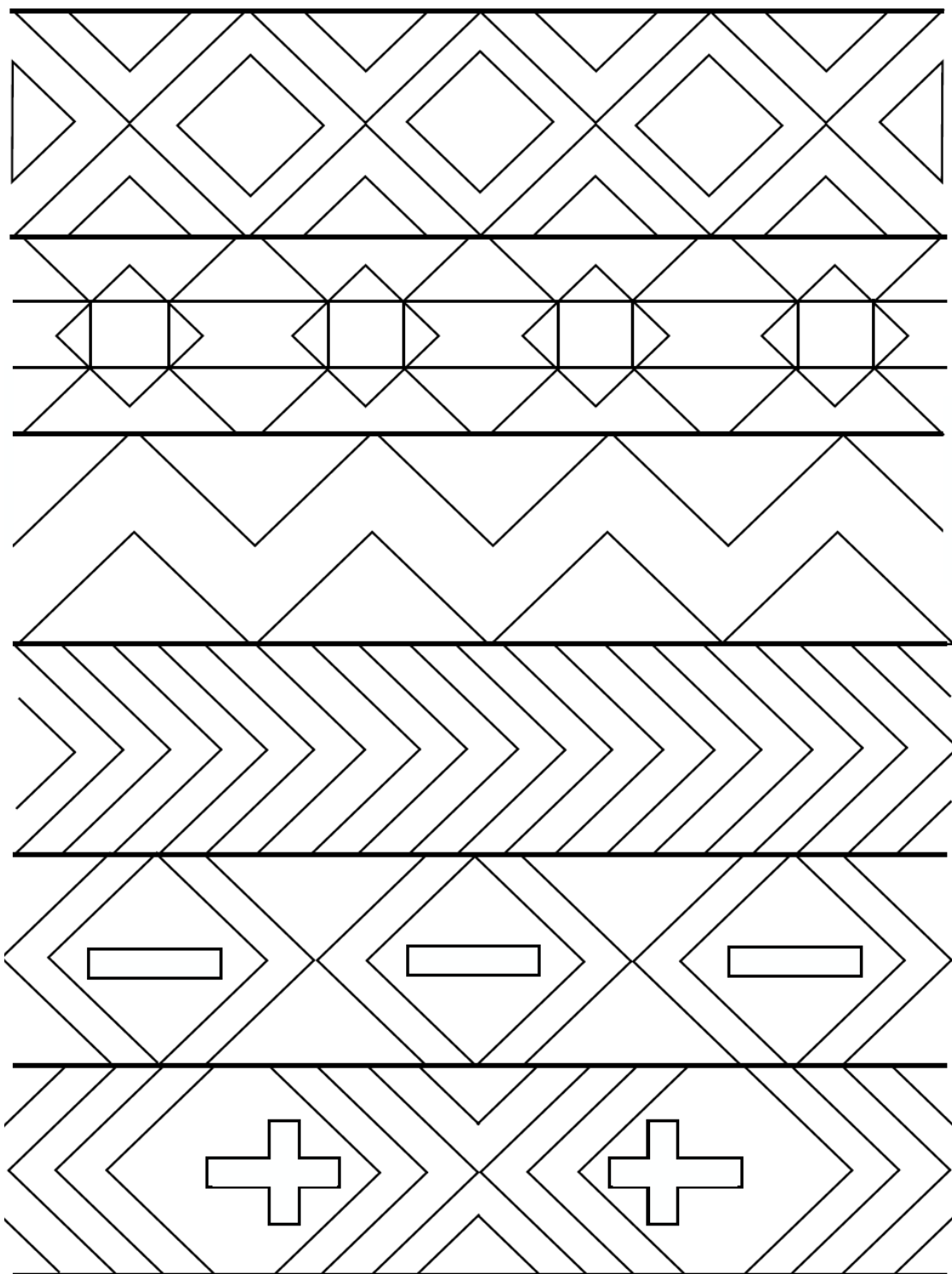
Farvelæg mønstre

(1.-2. klasse)

Farvelæg mønstre

Farvelæg de traditionelle mønstre med mindst et komplementær-par per mønster og evt. en neutral farve, f.eks. sort eller hvid.

Dragt-skabeloner

